

Ούτε δ' λαιμὸς τῆς φιάλης ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀνεγνώριζε. Οὕτω δ' ἕκαστος ἀπερροφᾷτο καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀναμνήσεων. Ὁ ζῶν ἐν ταῖς ἀναμνήσεσι τοῦ παρελθόντος πρὸς οὐδὲν λογίζεται τὸ παρόν. Βεβαίως δὲ κατηγορῶ τὴν γραῖαν κόρην διότι ἔμεινε πιστὴ εἰς τὸν ἀποθανόντα μνηστῆρά της, οὔτε τὴν ἡρωτηριασμένην φιάλην διότι ἀνεπὸλεις τὰ ταξείδια καὶ τὰ παθήματα τῆς νεανικῆς τῆς ἡλικίας· ἀλλ' οὐχ ἥτον δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν καὶ τὸ παρόν. Τὰ κελαδήματα τῆς ὑπολαϊδος, ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ἡ φυομένη χλόη, ἡ ἐπάνοδος τῆς γλυκειᾶς ἀνοιξέως, ἔχουσι τὴν ἀξίαν των ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ, οἰαιδῆποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ δοκιμασίαι αὐτῆς ὑπέστημεν.

N. P. II.

ΠΕΡΙ ΛΥΚΙΣΚΟΥ ΚΑΙ ΖΥΘΟΥ

Ἑράνισμα ὑπὸ Σ. Μ**

Εἰς πάσας τὰς βορείας χώρας τῆς Εὐρώπης, ἔνθα ὁ ἥλιος δὲν ἔχει ἀρκούσαν τὴν δύναμιν νὰ πεπάνῃ τὴν σταφυλὴν, ἀναπληροῦσι τὸν οἶνον διὰ τοῦ ζύθου, τοῦ ὁποίου κυριώτατον συστατικὸν ἀποτελεῖ τὸ φυτὸν τοῦ *λυκίσκου*.

Ὁ *λυκίσκος* εἶναι φυτὸν ὑπαγόμενον βοτανικῶς εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν κνιδοειδῶν, καλεῖται δὲ *Humulus Lupulus* *λυκίσκος* ὁ γνήσιος κωνίδας ἀγριόκλημα. Γαλλ. Houblon. Γερμ. Hopfen). Διὰ τῶν παλαμοσχιδῶν αὐτοῦ φύλλων τῶν προσκεκολλημένων ἐπὶ εὐκάμπτου στελέχους, διὰ τοῦ τρόπου, δι' οὗ ἔρπει ἐπὶ τῶν τοίχων ἢ τῶν στύλων, ὅπου παρεμπλέκει τὰς ὀστίλιγγας αὐτοῦ, ἀναπολεῖ εἰς τὸν νοῦν τὴν ἄμπελον· ἀλλ' ἀντὶ ὡς αὕτη νὰ παράγῃ καρπὸν χυμώδη, παράγει εἰδὸς τι κώνων ἀσάρχων, ἀφορήτου πικρότητος, οἵτινες εἶναι ἄνθος μᾶλλον ἢ καρπὸς καὶ καλοῦνται *στροβίλοι*, οὗτοι δὲ δίδουσι τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα πρὸς κατασκευὴν ζύθου.

Παρ' ἡμῖν ὁ *λυκίσκος*, καθ' ὃ ἀναφέρει ὁ κ. Δε Ἑλδράιχ ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Περὶ τῶν ὠφελίμων φυτῶν τῆς Ἑλλάδος», φύεται εἰς ὅρεϊνὰς χώρας, π.χ. κατὰ τὴν Λεβαδείαν, ἐν Εὐβοίᾳ, Ἀρκαδίᾳ, ἐπὶ τοῦ Πάρνωνος (Μαλεβοῦ), καλούμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων *ἀγριόκλημα*. Ἡ καλλιέργεια αὐτοῦ θὰ ἦτο, λέγει, συμφερωτάτη εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀφοῦ ἤδη καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ, ἔνθα ἐκαλλιεργήθη τὸ φυτὸν, ἐπέδωκεν εἰς αὐξῆσιν καὶ πλουσίως ἐκαρποφόρησε.

Ἐν Ἀλσατίᾳ, ἔνθα ὁ *λυκίσκος* ἀποτελεῖ μίαν τῶν βάσεων τοῦ ἐγχωρίου πλούτου, ἡ συγκομιδὴ αὐτοῦ εἶναι ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ ἀληθὴς ἐορτή. Οἱ ἐργάται ἐμβαδίνοντες εἰς τοὺς *λυκισκῶνας* ἐν φωναῖς καὶ ἀλαλαγμοῖς ῥίπτουσι χαμαὶ τοὺς ὑψηλοὺς ἐλατίνους πασσάλους, περὶ τοὺς ὁποίους εἰσὶ περιελιγμένοι χαριέντως οἱ κληματοειδεῖς *λυκίσκοι*, πλήρεις ἀνθέων, καὶ ἀποκόπτοντες ἐπιμε-

λῶς τοὺς *στροβίλους* στιβάζουσιν εἰς *σάκκους* ἢ εἰς *μεγάλα κιβώτια*. Ἡ ἐργασία δὲ αὕτη εἶναι κοπιώδης, διότι ὁ *λυκίσκος* εἶναι δυσπρόσιτος ὡς ἐκ τοῦ λασίου καὶ ἀκανθώδους χυμὸς τοῦ στελέχους του, ἐκ τούτου δὲ ἅμα τῇ προσαφῇ τὸ δέρμα ἐρυθριᾷ προκαλοῦν πόνοισιν.

Τὰ ἄνθη τοῦ *λυκίσκου* συγκομισθέντα ξηραίνονται πρὶν γίνῃ αὐτῶν χρῆσις.

Ἵπάρχουσι τινες νομίζοντες ὅτι ὁ ζύθος κατασκευάζεται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῶν *στροβίλων* τοῦ *λυκίσκου*· τοῦτο δὲ εἶναι ἀληθές· ὁ *λυκίσκος* εἶναι μὲν ἀπαραίτητος εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ζύθου παρέχων αὐτῷ τὸ ἄρωμα καὶ τὴν ἰδιόζουσαν γεῦσιν, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως καὶ τὴν βάσιν τοῦ ποτοῦ τούτου.

Ὁ ζύθος εἶναι ποτὸν ἐλαφρῶς οἰνοπνευματωδές, προκύπτει ἐκ τῆς ζυμώσεως τῆς κριθῆς ἢ ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν καὶ γνωστὸν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν ἀπαντῶμεν τὸ ἐκ κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα κατὰ Διόδωρον, τὴν *πιτσάνην* κατὰ Διοσκορίδην, τὸ *κρίθινον πόμα* κατὰ Στράβωνα, τὸν *κρίθινον οἶνον* ἢ *θρύον* ἢ *πῖνον* κατὰ Ἀθήναιον καὶ τὸν *ζύθον*· πάντα ταῦτα ἦσαν εἶδη ζύθων, περὶ ὧν δὲν εἶναι ἐνταῦθα τόπος νὰ παραματευθῶμεν.

Εἰπώμεν ἤδη ὀλίγα τινα περὶ τῆς σημερινῆς κατασκευῆς τοῦ ζύθου. Αἱ κυριώτεραι ἐργασίαι, εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλονται αἱ πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ ζύθου χρησιμεύουσαι ὕλαι, εἰσὶ τρεῖς· ἡ *ἐκθύνησις* (le maltage), ἡ *ἐκσακχάρωσις* (le brassage) καὶ ἡ τοῦ *λυκίσκου* ἀνάμιξις (l'houblonnage). Ἡ πρώτη τῶν ἐργασιῶν τούτων, ἡ *ἐκθύνησις*, σκοπεῖ ν' ἀναπτύξῃ ἐν τοῖς κόκκοις τῆς κριθῆς οὐσίαν τινα εἰδικήν, ἀζωτοῦχον, ἀσαφοῦς χημικῆς συνθέσεως, καλουμένην *διάστασιν*, ἔχουσαν τὴν δύναμιν διὰ τῆς χημικῆς αὐτῆς ἐπιδράσεως νὰ μετατρέψῃ τὸ ἄμυλον τῆς κριθῆς εἰς *σάκχαριν*. Πρὸς τοῦτο θρέχεται ἡ κριθὴ καὶ μεταφέρεται εἰς ὑπόγειον, ἔνθα ὑπὸ τὴν ἐπῆρειαν τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας βλαστάνει· ὅταν δὲ τὸ φύτρον γίνῃ ἀρκούντως μακρὸν ξηραίνουσι τοὺς κόκκους τῆς κριθῆς εἰς θερμὸν ἄνεμον ἢ φρύγουσιν, ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῶν τὰ ριζίδια καὶ ἀλήθοντες εἰς μύλους ἀπολαμβάνουσιν ἐκ τούτου οὐσίαν καλουμένην *βύνην*.

Ἡ βύνη αὕτη ὑποβάλλεται κατόπιν εἰς τὴν ἐκ *σακχάρων* τιθεμένην εἰς κάδους πλήρεις ὕδατος θερμοῦ ἀνακυκωμένου ἀδιαλείπτως, συνήθως διὰ μηχανήματός τινος. Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ἡ διάστασις δρᾷ ἐπὶ τοῦ ἀμύλου τῆς κριθῆς καὶ μεταβάλλει αὐτὸ εἰς *σάκχαριν* διαλυομένης δὲ ταύτης ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι παράγεται τὸ *γλεῦκος* τοῦ ζύθου (moût).

Ἐνταῦθα ἄρχεται ἡ σειρά τοῦ *λυκίσκου*· τὰ ἄνθη αὐτοῦ ῥίπτονται εἰς τὸ γλεῦκος τοῦ ζύθου, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα θράζεται ἐπὶ πολλὰς ὥ-

ρας, καθ' ἃς πικραλμβάνει ἐκ τοῦ λυκίσκου τὴν ἀπαιτουμένην πικρότητα. Τὸ γλεῦκος ἀναμιχθὲν οὕτω μετὰ τοῦ λυκίσκου διηθεῖται καὶ μεταγίγνεται εἰς κάδους, ἔνθα ἀφεθὲν ἤρεμον ὑφίσταται ἄλλην βραχεῖαν ζύμωσιν, τὴν καλουμένην οἶνο-πνευματώδη, δι' ἧς ἡ σάκχαρις μεταβάλλεται εἰς οἶνόπνευμα.

Μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην ζύμωσιν μεταγίγνεται αὖθις τὸ ὑγρὸν μετὰ προσοχῆς καὶ παραδίδεται εἰς κατανάλωσιν, ἔτοιμος πρὸς πόσιν ἤδη ζῦθος γενόμενον.

Ὁ ζῦθος εἶναι ποτὸν τῆς ψυχροτέρας Εὐρώπης, ἐν χρήσει ἐκεῖ ἀντὶ τοῦ οἴνου. Ἀπὸ τινων χρόνων ἡ ζυθοποσία καὶ παρ' ἡμῖν ἐπεξετάθη καὶ δὴ ἐν Ἀθήναις, θεωρουμένη ὡς τέρψις μὴ ἐνέχουσα τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον τῆς οἶνοποσίας, ἀλλ' εὐγενεστέρα τις οὕτα διὰ τὸ ἦττον μεθυστικὸν, καὶ τὸ πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ζύθου.

Ὁ ζῦθος εἶναι ποτὸν περιέχον πολλὰ θρεπτικὰ στοιχεῖα, ἰδίως δὲ σάκχαριν, λεύκωμα, ἄμυλον καὶ διάφορα ἄλατα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ διάφορα ὀξέα, ὧν σημαντικώτερον τὸ ἀνθρακικόν, καὶ μόρια λυκίσκου πικρὰ καὶ αἰθεριώδη· ὅλα δὲ ταῦτα περιέχονται ἐντὸς πολλοῦ ὕδατος, οὗ τινος ἡ ἀναλογία πρὸς τὰς οὐσίας ταύτας εἶναι 99-95 $\frac{1}{100}$. Ἐκτὸς τούτων περιέχει ὁ ζῦθος καὶ οἶνόπνευμα, διαφόρου ποσότητος, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ ζύθου. Οὕτως ὁ αὐστηρὸς ἀγγλικὸς ζῦθος περιέχει 9-8 $\frac{1}{100}$ οἶνοπνεύματος, τὰ γερμανικὰ εἰ-
δη 4 $\frac{1}{100}$.

Ὁ λίαν ἀφρίζων ζῦθος παράγεται προστιθεμένων ἐν ταῖς κλεισταῖς φιάλαις σακχαρώσεως ἢ σταφίδων, δι' ὧν ἐξακολουθεῖ ἡ ζύμωσις καὶ ἡ παραγωγή ἀνθρακικοῦ ὀξέος.

Ὁ ζῦθος λοιπὸν, ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ οὐσιῶν, τρέφει μικρὸν τὸ σῶμα ἡμῶν, διεγείρει τὴν κυκλοφορίαν διὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ τονώνει τὸν στόμαχον διὰ τῆς πικρᾶς οὐσίας τοῦ λυκίσκου· ἀλλὰ πλὴν τούτου ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ὅλης ἰδιαζόντως, ὥσπερ καὶ ὁ οἶνος, διὰ τοῦ σπουδαιότερου τῶν συστατικῶν αὐτοῦ, τοῦ οἶνοπνεύματος. Παραλείποντες τὴν θεωρίαν, περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ οἶνοπνεύματος ἐπὶ τοῦ σώματος, μνημονεύομεν ἐνταῦθα τῶν λόγων τοῦ Moleschott λέγοντος, ὅτι, ὅστις τρώγει ὀλίγον καὶ πίνει μετρίως οἶνόπνευμα ἔχει τὸ αὐτὸ ποσὸν αἵματος καὶ ἰστῶν πρὸς τὸν τρώγοντα πολὺ μὴ πίνοντα δὲ ζῦθον, ἢ οἶνόπνευμα κεκραμμένον. Ἐντεῦθεν, λέγει ὁ Moleschott, εἶναι σκληρὸν ν' ἀποστερῶμεν τὸν ἐργάτην, τὸν ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου ἀπολαμβάνοντα λιτὸν δαῖπνον, τῶν οἶνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὃ ἐστὶ τοῦ μέσου ἐκείνου δι' οὗ διατηρεῖ ἐπὶ πολλὸν χρόνον τὴν ἐλλιπῆ αὐτοῦ τροφήν. Ἐὰν εἶχε δαψιλεσέραν τροφήν ἡδυνάμεθα νὰ ἀποστερήσωμεν αὐτὸν τοῦ οἶνοπνεύματος· ἐνὸς ὅμως δὲν ληφθῇ φροντίς ὅπως τρέφεται ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ὁ ἐργαζόμενος, εἶναι σκληρὸν ν' ἀ-

φαιρῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν ἀγαθὸν διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ φέρει εἰς κατάχρησιν.

Παρ' ἡμῖν ὁ ἐργάτης ὁ πορευόμενος εἰς κοπιώδη ἐργασίαν, καὶ δὴ τὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς, καὶ φέρων ἀνηρημένην εἰς τοὺς ὄμους αὐτοῦ πλήρη ἐκ ῥητινίτου τὴν τσότρα, κομίζει μεθ' ἑαυτοῦ σωτήριον μέσον δι' οὗ θὰ συντηρήσῃ τὰς ὀλίγας δυνάμεις, ἃς θὰ δώσῃ αὐτῷ ξηρὸς ἄρτος, ἐλαῖαι, τυροί, ὀπωρικά καὶ τὰ παρόμοια, ἅτινα πορίζεται ἐκ τοῦ εὐτελοῦς ἡμερομισθίου, ὅπερ εἶναι ἀνεπαρκὲς νὰ συντηρήσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν οἰκογενεῖάν του. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ χρῆσις πολλάκις φέρει τὴν κατάχρησιν καὶ καταλήγει εἰς τὴν συνήθη μέχρι μέθης οἶνοποσίαν καὶ ζυθοποσίαν, ἥτις ἐπιφέρει ὀλέθρια ἀποτελέσματα εἰς ἰδιώτας καὶ οἰκογενειάρχας· κατὰ τῶν κακῶν ὅμως τούτων ἐπιφέρει θεραπείαν αὐτὴ ἡ κοινωνία διὰ τῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ ἀγωγῆς, διὰ τοῦ συνετοῦ παραδείγματος τῶν σωφρόνων καὶ νηφαλίων πολιτῶν, καὶ διὰ τῆς συστάσεως ἐταιριῶν σκοποῦσων τὴν διάδοσιν ἠθικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς κατωτάτας τάξεις τῆς κοινωνίας.

Ο ΑΓΙΟΣ ΗΛΙΑΣ

Ἐπὶ τῆς δυναστείας τοῦ Ἀχαάβ, οὗ ὁ ζυγὸς κατέστη βαρὺς καὶ ἀφόρητος ἐν Ἰουδαίᾳ, διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς λατρείας τοῦ θεοῦ τῶν φοινίκων Βάαλ καὶ τὴν περιφρόνησιν καὶ τοὺς διωγμοὺς τῆς ἱσραηλιτικῆς θρησκείας, ὁ προφῆτης Ἡλίου ὁ Θεοδίτης ἀντετάχθη εὐτόλμως κατ' αὐτῆς, στηλιτεύων τὰς παρεκτροπὰς τοῦ βασιλεύοντος οἴκου καὶ προασπίζων τὰ καταπατούμενα τοῦ λαοῦ δικαιώματα. Ἐκ τῶν προφητῶν, οἵτινες ἐν τῇ ἰουδαϊκῇ κοινωνίᾳ ἐξεπροσώπησαν πάντοτε τὴν κατὰ τοῦ καθεστώτος ἀντιπολίτευσιν, ἐναπέμνε μόνος αὐτός· ἡ αἰμοχαρὴς τοῦ Ἀχαάβ σύζυγος εἶχεν ἤδη ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ τότε προφητεύσαντας, ἐπεδασίλευε δ' αὖτ' ἑτέρου ἀφθόνους τιμὰς καὶ ἐν εὐνοίᾳ μεγάλη εἶχε τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ. Ἀλλὰ τὸ κενὸν, ὅπερ ἡ καταστροφή τῶν προφητῶν κατέλιπεν, ἐπλήρωσεν ὁ ἔκτακτος ἀληθὺς ἀνὴρ οὗτος, ὅστις διὰ τοῦ θερμοῦ αὐτοῦ ζήλου ὑπὲρ ἀνορθώσεως τῆς πατρῴας θρησκείας, διὰ τῆς μισαλλοδοξίας, ὅφ' ἧς ἐνεφορεῖτο καὶ τοῦ ἀμειλίχτου μίσους καὶ τῆς ὀμότητος, ἦν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐδείκνυε, διὰ τοῦ ἀξέστου καὶ εὐθαρσοῦς χαρακτῆρός του, παρέχων τύπον ἐντελῆ θεολήπτου Ἰουδαίου, κατάρθρωσε νὰ συνασπίσῃ περὶ ἑαυτὸν ἅπαν τὸ ἐθνικὸν στοιχεῖον καὶ νὰ ἐπενέγκῃ τὴν κατάλυσιν τῆς λαομισήτου τυραννίδος.

Ἐνεκα τῆς σπουδαίας θέσεως ἣν ἐν τῇ ἰουδαϊκῇ ἱστορίᾳ κατέχει καὶ τῶν τελεσφόρων αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς θρησκείας ἀγώνων, ὁ προφῆτης Ἡλίας δὲν ἐβράδυνε νὰ προσλάβῃ μυθικόν τινα